

ROBERT DOJL (1982), irski pisac rođen u Dublinu, studirao je filozofiju i psihologiju na koledžu „Triniti”. Po završetku školovanja napušta Irsku i putuje u jugoistočnu Aziju, Južnu Ameriku, London, San Francisko i Siciliju. Tokom svojih dvadesetih godina radio je kao nastavnik engleskog jezika i filozofije, a potom se u potpunosti posvetio pisanju, živeći izvesno vreme u Parizu i Berlinu. Dojlov prvi roman *Here Are The Young Men*, objavljen 2014. godine, bio je nominovan za najbolji prvenac godine i svrstan je na listu 20 najvećih irskih romana u periodu od 1916. do 2016, prema izboru magazina „Hot pres”. Takođe, po ovom delu snimljen je i istoimeni film. Godine 2016. Dojl objavljuje zbirku kratkih priča *Ovo je ritual*, koja je proglašena za knjigu godine u časopisima „Nju stejtsmen” i „Sandej tajms”. Autor je i jednog publicističkog dela *Autobiography*, nastalog iz nedeljne kolumne koju je Dojl pisao u dnevnim novinama „Ajriš tajms” tokom 2019. godine.

b

Rob Dojl

OVO JE RITUAL

edicija

KIRKA (knjiga br. 63)

s engleskog prevela

Ivana Đurić Paunović

uredništvo

Aleksandar Šurbatović

Tamara Krstić

Milica Belobrk

lektura

Lidija Kusovac

naslov originala i prava

THIS IS THE RITUAL © 2016 Rob Doyle

*Recikliraj, zasadi,
brini se o prirodi onako kako
se ona oduvek brinula o nama.*

džon-pol finegan, ništavni realista

Kad pomislim na Irsku, rekao je Džon-Pol Finegan dok smo stajali na palubi trajekta koji je isplovljavao iz luke u Holihedu, na pamet mi pada beskrajno neznanje. I ne samo neznanje, već valjanje u neznanju, slično onome kako to u blatu rade svinje ili nagi, dementni divljaci. Irska i ljudi iz Irske valjaju se u neznanju kao što se dete, ili ludak, valja u izlučevinama koje razmazuje po zidovima dok se ceri i krešti iz sveg glasa, dok po sebi i po zidovima razmazuje sopstvenu prljavštinu, smrdljivu prljavštinu koju je sam proizveo. To nesumnjivo liči na ljude iz Irske, rekao je. To im je osnovna karakteristika. Apsolutno. Drugde, širom sveta, ljudi imaju kvalitete, kako pojedinci tako i grupe, koji su saobrazni rečima kao što su duh, životna snaga, vitalnost, strast i znatiželja, ali u Irskoj takve osobine nećete naći. Ni u tragovima. To je bilo ono što mi je Džon-Pol Finegan, pisac knjige Niš' ne veruj hrišćaninu, rekao na trajektu „Uliks” kad je počeo da isplovjava iz luke u Holihedu, ostavljajući iza sebe britansku obalu, da bi krenuo prema Dablinu.

Pogledajte samo ime ovog broda, kazao je Džon-Pol Finegan. Zapravo, bolje da i ne počinjem o imenu ovog broda, rekao je. Ali, za to je bilo prekasno jer je već počeo o imenu broda koji se zvao „Uliks”. Ni jedan jedini glupavi stvor u čitavoj Irskoj nije zapravo pročitao *Uliksa*, kazao je Džon-Pol Finegan. Izuzev mene, naravno, najglupljeg od svih. A ipak, u Irskoj se svi prave da su pročitali *Uliksa*, ili se ponašaju kao da su ga pročitali, samo što niko nije. Poslednji Irac koji je pročitao *Uliksa* bio je Džejms Džojls, a čak ga je i on pročitao samo dopola, kazao je Džon-Pol Finegan. Kad malo bolje razmislim, bilo je, posle Džojlsa, i nekoliko profesora koji su takođe pročitali *Uliksa*, ali nisu oni njega pročitali, oni su ga *ubili*, ubili su *Uliksa* kog je Džojls napisao, baš kao što su ubili i sve ostale knjige koje su nekad bile vredne čitanja. I ne samo da su ubili *Uliksa*, oni su ga prvo iskasapili, podvrgli su ga raznim načinima mentalne torture. A kako su ga ubili?, pitao je. Kazaću vam kako, reče. Ubili su *Uliksa* predstavivši ga kao sasušenu književnu relikviju; napisali su gomilu smrtno dosadnih članaka o *Uliksu* i tako ga ubili. Ubili su *Uliksa* tako što su svakome ko je bio dovoljno nesrećan i proklet da pročita neki od njihovih članaka, *Uliksa* predstavili kao najdosadniju i najbeživotniju knjigu na svetu, a ona je, naravno, sve samo ne najdosadnija i najbeživotnija knjiga na svetu, ona je duboko subverzivna, skatološka, drska, perverzna i, iznad svega, đavolski devijantna. Odnosno, forma i sadržina knjige su devijantne: odstupaju od dobrog ukusa, od klasicizma, od dosade svake vrste kad su pouka i zaplet u pitanju, i od sentimentalnosti – drugim rečima, od svih *književnih sranja*, kazao je

Džon-Pol Finegan, onih tipičnih i sveprisutnih *književnih sranja*. Kao i svaki pristojan autor, kazao je Džon-Pol Finegan, Džojs je ta sranja ignorisao, zaobišao ih je, ta *teška književna sranja*, zato što mu se nije dalo da se bakće njima, i zato što je hteo da napiše jednu novu vrstu knjige, a što i jeste jedino vredno truda ako sebe nazivaš piscem, u bilo kom smislu. I onda, ako pročitaš neki od tih članaka, *bilo koji* od tih članaka koje su napisali ti *jebeni besprizorni moroni* koji se *Uliksom* bave, uskoro ćeš, ako ne i istog trena, doći do zakjučka da ta knjiga, taj *Uliks*, na osnovu onoga kako ti *akademski smradovi, ti bolesnici, ti mrzitelji života, zli, poremećeni i duhovno osakaćeni idioti* pišu o njoj, mora biti najdosadnija od svih knjiga, kazao je Džon-Pol Finegan kad je brod „Uliks” napokon izašao iz luke i krenuo ka otvorenom moru.

Uzdahnuo sam. U pravu je Džon-Pol Finegan, pomislilih. A onda opet, možda i nije u pravu. Možda je bio sasvim u krivu, kao i mnogo puta pre, u vezi s tolikim drugim stvarima, zapravo, sa svim stvarima. Najzad, *ja* sam pročitao *Uliksa*, tako da znam da nije bio u pravu u potpunosti. Konačno, i sâm sam Irac, i pročitao sam *Uliksa*. Gde sam onda tu ja?, kazao sam Džon-Polu Fineganu, odjednom uvređen zbog toga što je tako olako otpisao čitav irski rod, uključujući i mene, na osnovu apsolutne generalizacije. A gde sam tu ja?, ponovio sam pitanje. Na šta me je Džon-Pol Finegan prekrstivši ruke pogledao dok je brod sekao talase. A gde si tu ti?, izgovorio je to umornim glasom. Ja sam pročitao *Uliksa*, rekao sam. Tačno, kazao je on, na to sam zaboravio. Činilo se da je na trenutak posumnjao u sebe. Dakle, tu si ti, tu sam ja, a tu je i

Džejs Džojs, rekao je najzad. Nas trojica smo pročitali *Uliksa*. Ali nikada niko drugi u Irskoj nije pročitao *Uliksa*, dodao je. Toliko znam. Znam to jer jednostavno znam, rekao je povrativši samopouzdanje. To je ono što filozofi nazivaju znanjem *a priori*, onom vrstom znanja koje možemo imati nezavisno od empirijske verifikacije. Ja to jednostavno znam, kao što i ti znaš, kao što svi znaju, da su svi u Irskoj, svi, izuzev tebe i mene, dovoljno glupavi, jebeno zatucani i kretenasti, a iznad svega isprepadani rečju *književnost*, da bi se potrudili da pročitaju *Uliksa*. Eto kako znam. Jebote, ti misliš da se ja šalim, rekao je. Ja čak i ne preterujem, a kamoli da se šalim. Irci se prestrave kad čuju reč *književnost*. Garantujem ti da kad bih se sada iznenada okrenuo, ovde na palubi, gde su ovi parovi i matori pijani zidari i porodice putnika i ko sve ne, da se sad okrenem i dreknem „književnost” iz sveg glasa, najveći broj njih jurnuo bi do ograde i bacio se preko nje u more, da se udavi. Radije bi se utopili nego da se suoče s čovekom koji urla „književnost”. A ostali bi se, dodao je Džon-Pol Finegan, na licu mesta jednostavno srušili, umrli bi od strahotnog užasa koji reč *književnost* u njima izaziva, od beskonačne mučnine, grozote i odvratnosti koje ona izaziva u srcima Iraca, što će reći u njihovim prasećim srcima, u njihovim mlohavim kurcastim srcima. Neki bi doživeli srčani udar, drugima bi pukao krvni sud zbog aneurizme. Ostali bi jednostavno kolabirali iz nepoznatih razloga. Jer oni o književnosti ne znaju ništa, ni o Džojsu, niti ih je briga, te Irce, kazao je Džon-Pol Finegan dok me je posmatrao užarenim očima i, da, s mržnjom koju ničim nisam zaslužio, tako sam barem osećao. Mogao

bih isto tako da uzviknem i *Allahu akbar*, još je dodao Džon-Pol Finegan, kao što bih uzviknuo *književnost*. Mogao bih da obavijem peškir oko glave i dreknem *Allahu akbar* dok cepam sa sebe košulju da se vidi da sam bombaš-samoubica, kao što bih uzviknuo *književnost*, jer bi to bio efekat koji bih izazvao kod ovih Iraca, drugim rečima kod ovih kretena, ovih idiota glupih ko kurac, ovih nesvesnih morona i retarda, ovih svinja i ovaca i glodara koji sebe nazivaju Ircima, koji bi, istine radi, trebalo da se nazivaju ovcama i svinjama i glodarima, ako ne i potpunim pajserima, kazao je Džon-Pol Finegan kome je sada po rubovima usana počela da se skuplja pena, i koji me je netremice gledao u oči. No meni se činilo da se bezgranična mržnja u očima Džon-Pola Finegana potrošila i da je u ostao samo strah nalik dečijem, preklinjanje, čak i kajanje. Zamislio sam kako se Džon-Pol Finegan koprcu u moru, ne u Irskom moru, čije je talase naš brod „Uliks” sekao zavidnom brzinom, već u metaforičkom moru, Crnom moru ili Mrtvom moru, moru samoće, straha i mržnje prema sebi, što nije sudbina svih ljudi, ali je svakao sudbina *mislećih* ljudi, kako mi je to sam Džon-Pol Finegan rekao u jednom od svojih ranjivijih trenutaka, kad smo zajedno živeli u Londonu, u pretrpanoj i neuslovnoj kući u blizini Finsberi Parka.

Te drkadžije!, uzviknuo je. Te amoralne mentalne drkadžije! Kako ih samo mrzim, promrmljao je divljački tresući glavom, toliko divljački, pomislio sam, da je mogao da se povredi. Snažno je potegao iz pljoske iz džepa zaboravivši da mi je potom doda. I koliko dugo možeš tako?, pitao je. Koliko jebeno nisko? Reći ću ti

koliko nisko: sve do Irske, eto koliko. Toliko jebeno nisko možeš ići. Na tu suludu opasku nisam rekao ništa, a onda sam utonuo u misli o našem životu u Londonu, životu koji smo ostavljali za sobom dok smo stajali na palubi tog broda, tog „Uliksa” koji je sekao talase Irskog mora, dok su iza nas nestajali obrisi britanske obale. Kuća u blizini Finsberi Parka bila je mesto na kom je Džon-Pol Finegan napisao poslednja tri toma svog dela *Niš' ne veruj hrišćaninu*, dela od *jedanaest* tomova, kako ga je uvek zvao, beskrajno perverzno, jer je taj roman činilo *trinaest* tomova, ako se uopšte moglo i reći da je to roman. U tu kuću sam se uselio kad je Džon-Pol Finegan bio pri kraju dvanaestog toma, kom je dao naslov *Ko je tvoj tatica?* Pišem osam hiljada reči na dan, rekao mi je one večeri kad smo prvi put izašli na piće u pab „Dvanaest igala”, na Seven Sisters roudu. Kazao sam mu kako osam hiljada reči deluje baš mnogo, zapravo delovalo je mnogo više od broja reči koje bi neko napisao za dan. Apsolutno jebeno tačno, previše je to, previše čak i za najokorelije rokom opsednuto piskaralo, kao što sam ja, kazao je Džon-Pol Finegan dok je sipao sadržaj čašice viskija u svoj ginis, kao što je imao običaj, i tu je smešu zvao *ginski*. A onda mi je Džon-Pol Finegan objasnio šta podrazumeva pod pojmom *ništavni realizam*, žanr u kom je, kako je tvrdio, pisao, i koji je, kako je isto tvrdio, izmislio. Ništavni realizam je kad je ono što pišeš sranje, rekao je. Hoću da kažem, šta je umetnost, samo krik protiv smrti. Slažemo li se s tim, Robe?, insistirao je. Klimnuo sam glavom. Odlično, kazao je. Potom smo se složili da je umetnost krik protiv smrti i ništa više. Pa ipak, kako to, rekao je on,

da umetnost u velikom broju slučajeva pokušava da učini suprotno, da ignoriše, čak i da negira smrt? Jesi li razmišljao o tome?, pitao je. Umetnost, a književnost pogotovo, poznaje hiljadu načina kako da porekne ili prenebregne postojanje smrti. Jedan od njih je i literarnost sama, odnosno, literarno pretvaranje, kazao rekao je Džon-Pol Finegan. Pod time mislim na neprekidne pokušaje onih koji praktikuju književnost da dostignu lepotu i savršenstvo, da pišu dobro, ukratko da *stvore savršene i elegantne rečenice*. To je *beskrajno proseravanje*, kazao je Džon-Pol Finegan. Kad pišeš polako, pažljivo, onda ne radiš ništa drugo nego udovoljavaš taštini – *taštini dobrog pisanja*. Kao kad obučeš fini sako ili haljinu ili obučeš par lakovanih cipela pa odeš na buržujsku večerinku – a odmah ću ti reći, nikada nisam niti ću ikada biti čovek koji ide na večere, *buržujske* ili bilo kakve druge. Suština je u tome, kazao je Džon-Pol Finegan, da kad se trudiš da dobro pišeš, to je taština i ništa drugo osim taštine, a kad kažem taština, mislim zapravo na *strah od smrti ispoljen kroz negovanje sopstvenog značaja*, kao što možeš pretpostaviti. Tu u igru ulazi tehnika ništavnog realizma. Ništavni realizam podrazumeva da pišeš brzo i, da, čak i loše, zapravo da pišeš samo loše, da nemaš želju da impresioniraš bilo koga svojim pisanjem, bilo da je reč o stilu ili o sadržaju. Ništavni realizam podrazumeva da pišeš osam hiljada reči na dan, rekao je. Osam hiljada reči – previše za bilo kog pristojnog ili umerenog pisca, ali savršeno za nekoga ko praktikuje ništavni realizam, škole čiji sam, za sada, ja jedini član, kazao je Džon-Pol Finegan dok je sebi spravljao još jedan ginski. Zaintrigirala me je njego

teorija o ništavnom realizmu, molio sam ga da kaže više o tome, mada nisam ni morao jer je već govorio preko mene, uhvaćen u kovitlac sopstvenog oratorstva, zapaljen žarom kom sam bio u prilici da prisustvujem mnogo puta tokom našeg prijateljevanja, koje je počelo te večeri u „Dvanaest igala” i nastavljalo se do ovog popodneva kad stojimo na palubi „Uliksa”, koji je sada plovio punom parom Irskim morem, dok s krme ni britanske obale više nije bilo. Još jedan znak taštine i, konačno, samozavaravanja književnosti, čak i u njenom takozvanom avangardnom, modernističkom ili eksperimentalnom obličju, jeste taj što oni koji je praktikuju svi do jednog ispoljavaju potrebu, krajnje neprimerenu potrebu, da im dela budu objavljena, Džon-Pol Finegan je ovo izjavio te večeri u pabu, cepajući ginskije dok sam ja cepao pivo. Svi oni, ti bestidni šupci, sve što žele jeste da budu objavljeni, rekao je on. Žele publiku koja ih obožava ili koja je skandalizovana, koja čita njihova dela i time im obezbeđuje jednu vrstu besmrtnosti, ili bar tako oni razmišljaju o tome. Ovo važi za Celana, Kafku, Pesou, Džojasa, Marinetija, Muzila, Marksona, Handkea, Hamsuna, Stajnovu, Zebalda, Bernharda, Balarda, Beketa, Blanšoa, Barouza, Bolanja, Siorana, Dirasovu, Gombroviča, Paunda, Eliota i sve ostale tupadžije avangarde kojih se setiš, isto koliko važi i za Makjuana, Selfa, Banvila, Tojbina, Oстера, Etvudovu, Elisa, Ejmisa, Tirlvela, Holinghersta, Smitovu, Dojla, Dajera, Frenzena i sve ostale šupke aktivne u mejnstrim književnosti danas, rekao je Džon-Pol Finegan. Ako nije objavljeno, nema vrednost. Postoji tu i jedno ontološko pitanje, dodao je: ako knjigu nije pročitao niko osim njenog autora,

može li se reći da ona postoji? Još konkretnije, može li se za nju uopšte reći da valja? Moj odgovor, kao i odgovor ništavnog realizma jeste da čitavu tu nebitnu stvar jednostavno zaobiđemo. Šta je smisao toga da svoj rad šaljem izdavačima, rekao je Džon-Pol Finegan, da ga oni prihvate ili odbiju? Kakva je korist od svega toga? Sad ću da ti kažem: *ja* odbacujem izdavače, sve do jednog, čak i one kojima se divim, one kojima se klanjam, dobre i najbolje među njima, jer ja sam ništavni realista, a objavljivanje, Robe, ne spada u moje ciljeve, mene jednostavno ne zanima da budem jebeno objavljivani, rekao je tresnuvši čašom ginskija o sto. Ja pišem iz drugih razloga, dodao je, mada je izostavio da kaže koji su. U nekoliko navrata, dok smo živeli zajedno u blizini Finsberi Parka, Džon-Pol Finegan mi je dozvolio da pročitam neke delove iz *Niš' ne veruj hrišćaninu*, njegovog gargantuanskog dela, navodno u maniru ništavnog realizma. Istini za volju, bilo je napisano vrlo loše, i očigledno u velikoj žurbi (rukom – Džon-Pol Finegan je mrzeo da kuca na laptopu). Ta proza je bila u potpunosti lišena književnog žara i nije pokazivala ni najmanji trud da zavede ili zabavi čitaoca. Nije reč o tome da je takvo pisanje bilo *neprijateljski* nastrojeno prema čitaocu, što se nekad dešava kod najstrožih modernista; to pisanje je bilo zapravo indiferentno prema čitaocu, možda čak i nesvesno čitaočevog postojanja. Bilo je tu nekih razmaka između pasusa, ali ne i razmaka između poglavlja. Reč *jebote* ili njene varijante javljale su se barem jednom u svakom redu, a češće dva puta, tri puta, pa i više. Reč *pička* bila je isto toliko zastupljena; tekst je bio zasut rečima *kopile*, *šupak*, *pacovčina* i *moron*. Na nekoliko

stranica nalazile su se isključivo reči izvedene od reči *jebanje*, koje su se ponavljale stotinama puta, s ubačenim izrazima poput *kopile*, *džukela*, *pičkopaćenik*, ili *šupak*. Na ostalim stranama nalazili su se površni opisi prašnjavih gradova i tramvaja koji jure, ogromnih deponija, urušenih periferija, ili nehajno zlobne reference na savremene događaje. Imao sam osećaj da je reč o unutrašnjem monologu; ne baš o toku svesti, više o rafalnoj paljbi svesti, ili ubijanju svesti od batina ili, tek nezaustavljivom, bespredmetnom ispljuvanju jezika, o nekakvom sumanutom riganju jezika, od stranice do stranice, dvanaest tomova naređanih na podu pored pisaćeg stola Džon-Pola Finegana, koji je zapravo bio toaletni sto iz garderobe jednog striptiz kluba koji više nije radio.

Ali nije ovo najgore, iznenada je kazao Džon-Pol Finegan dok smo stajali zajedno na palubi *Uliksa* koji je poskakivao na talasima udaljavajući se od Britanije. Ovaj brod, „Uliks”, on i nije ono najgore, ponovio je. Ono najgore je Blumzdej. Jesi li video ti nekad kako izgleda taj Blumzdej?, pitao je. Pričam ti o nacionalnom prazniku u čast knjizi koju niko u Irskoj *jebeno pročitao nije!* O tome ti pričam, kazao je Džon-Pol Finegan. Do pre desetak godina Blumzdej je bio tek nacionalna mrlja, tupavi, retardirani poduhvat do kog nikome nije bilo stalo, i mogao si komotno da ga ignorišeš. Ali onda je vlada, banda gladnih kurčeva, taj *moronski kolektiv*, kako sam ih često nazivao, shvatila da Blumzdej ima ozbiljan marketinški potencijal, toliko lukrativan da su, u svojoj beskrajnoj mržnji, odlučili da ga ne ignorišu. Smatrali su da se iz Džojša može iscediti još novca, kao da je Džojš sunder, ili

testis, čak i ako niko od njih – ovo sigurno znam – niko od njih nije pročitao *Uliksa*, čak ni *Dablince*, niti bilo koju drugu Džojsovu knjigu, rekao je Džon-Pol Finegan. Štaviše, ti moroni o kojima ti govorim su od onih ljudi koji bi, kad bi im neko predložio da pročitaju *Uliksa* ili *Dablince*, počeli naglas da se smeju. I ne govorim ti o smehu zbog neprijatnosti, ili u kontekstu nekakve *društvene konvencije*, rekao je on, već o grohotnom, spontanom i iskrenom smehu, iz stomaka, smehu od zadovoljstva, zbog ideje koju smatraju suludom i nenormalno zabavnom, da pročitaju *Uliksa* ili *Dablince*, kazao je Džon-Pol Finegan. Opet je potegao iz pljoske, pa mi ju je dodao. Otpio sam. Ti moroni, te drkadžije, ti jebeni beslovesni šupci doneli su odluku da se komercijalizuje taj takozvani Blumzdej, kazao je Džon-Pol Finegan, dan kada je izmišljeni lik Leopold Blum tumarao po Dablinu, pio, razmišljao, čavrljao i tako dalje. Drugim rečima, šesnaesti juni, kazao je on. To je nešto što će dovesti turiste, računali su oni. Dovešće Jenkije i Japance, Francuze i Nemce, Slovene i Švedane, vulgarne Bulgare i rustične Rumune, i sve ostale raskežene turiste koji će trošiti novac diveći se *irskom narodu* i njegovom književnom nasleđu čak i ako irski narod više ne čita, previše je glup da bi čitao bilo šta, a kamoli *Uliksa*, knjigu koju čitav taj moronski fijasko od Blumzdeja navodno slavi. Ne moram ja da ti skrenem pažnju na to, kazao je Džon-Pol Finegan, da dvojica irskih pisaca koje smatraju najvećim u dvadesetom veku, čak i oni koji ih nikada nisu čitali, niti nameravaju da ih čitaju, Beket i Džojns naime, prema Irskoj nisu osećali ništa drugo do prezir i mržnju, a i prema Ircima. Ta dvojica pisaca

trošila su ogromnu energiju *aktivno omalovažavajući* Irce i Irsku u svojim pismima i razgovorima, rekao je Džon-Pol Finegan, a često i u objavljenim delima. Pa ipak, imamo tu situaciju koja se zove Blumzdej, zbog koje se svi debeli, uzbibani ostrvski retardi sjate na ulice da slave Džojsovu knjigu koju se nikada nisu ni potrudili da pročitaju! Bucmasti ružičasti tupani. Bezumne drkadžije koje sa sobom vuku svoj moronski okot. Beskorisna kopilad svi odreda. Proslavljaju *Uliksa* na najodvratnije samosvestan način, paradiraju pred turistima koji škljocaju foto-aparatima, izvode svoje pizdunske plesove, kao pravi glupaci, za te škljocajuće turiste koji zure i gledaju to euforično bezumlje, klikću tim svojim foto-aparatima, svojim smartfon kamerama, svojim video-kamerama, snimaju Irce, tu *književnu naciju*, kako od sebe prave potpune idiote, izigravajući likove iz knjige koju nikad nisu čitali, koju ni ne planiraju da pročitaju, jer mrze knjige, mrze sve knjige bez obzira na vrstu, jedini izuzetak su *Hari Poter* i biografije fudbalera, kazao je Džon-Pol Finegan. Blumzdej, rekao je i počeo prezrivo da odmahuje glavom. Blumzdej. Jebeni Blumzdej. Blumov-jebeni-dan. Blumov-jebeni-dan. Ma nek odjebu svi. Jebite se. Smesta odjebite. Mislim, ceo jebeni svet nek odjebe. Slušaj ovo, rekao je Džon-Pol Finegan. Pre nekoliko godina, kad sam bio u Dublinu, ne pitaj me zašto, bio sam u Dublinu za vreme *Blumzdeja*. Došao sam u grad, ne da bih učestvovao u proslavi, naravno, već iz nekih sasvim drugih razloga. I dok sam bio tamo, ušao sam u O'Konel strit i, slušaj sad ovo, zvučće ti kao sveopšta satira ili ludačka fantastika, ali nije nijedno od to dvoje, Rob, uveravam te. Izašao sam

na O'Konel strit i, šta sam imao da vidim, duž pešačkog ostrva koje se proteže po sredini te velike dablinske saobraćajnice, video sam kako stotine debelih raskeženih idiota, zajedno sa svojim raskokodakanim ženama i podgojenom, kreštavom decom, sede u nizu s obe strane neverovatno velikog stola, kazao je Džon-Pol Finegan. Ne zezam te. I slušaj sad ovo. Iznad njihovih glava bilo je razvučeno platno na kom je pisalo *Denijeve kobasice proslavljaju Blumzdej Džejmisa Džojsa*. Da! Jebene *Denijeve kobasice!* Kao da su i kobasice same pucale od ekstaze. Samo zato što se negde u skatološkim izlivima *Uliksa*, između intimnih opisa puštanja gasova, pražnjenja creva, masturbacije, blasfemije i neukročene muške i ženske požude, pominju, nakratko, *Denijeve jebene kobasice*, kazao je Džon-Pol Finegan. I eto ti njih, stotine tih debelih, glasnih dupeglavaca, sjatili su se oko dugačkog stola zastrtog belim čaršavom, za kojim im serviraju tanjir za tanjirom kobasica, i svaki od njih *nabio je sebi u facu* te kobasice, bile su to prave orgije prežderavanja kobasicama u slavu Džejmisa Džojsa, visokog moderniste i visokokvalitetnog sprdača s Irskom. *Eto ti tvoje baštine, Džejmse Džojsa*, proderao se Džon-Pol Finegan da nadjača buku talasa, *eto ti tvoje baštine – dve stotine debelih morona koji jedu kobasice! Stvarno si ostavio jebeni trag, Džejmse Džojsa! O da, dabome da jesi! Ti si KRALJ MODERNIZMA!* Istog trenutka posegnuo je za pljoskom, potegao iz nje, i onda mi ju je dodao. Otpijao sam gutljaje samouvereno jer, uprkos zavijanju turbina i talasima koji su se razbijali o pramac, i mnogi drugi putnici na palubi mogli su čuti ovaj izliv Džon-Pola Finegana, pa su oprezno pogledavali u

našem pravcu. Džon-Pol Finegan njihovih pogleda nije bio svestan, ili je samo bio ravnodušan. Debele gegave pičke, promrmljao je, savladavši se. Kako se gegaju. Kao debeli retardirani pingvini. Debeli bučni, brbljivi pingvini, koji se smeju kao ludi. Pingvini obespravljenosti, pingvini mržnje. Da ti kažem šta sam uradio?, rekao je, naglo se okrenuvši prema meni. Reći ću ti šta sam uradio. Rešio sam da barem pokušam da shvatim to neviđeno prikazivanje idiotluka u javnosti, to povezivanje visokog modernizma s konzumiranjem svinjskog mesa. Zašao sam među redove razgraktalih Dablinaca proždirača kobasica, nadirućih, okidajućih Japanaca, među legije lica slepljenih s objektivima. Onda sam stao i pitao jednu ženu koja je sedela s tanjirom punim kobasica ispred sebe, da li je uopšte pročitala *Uliksa*, rekao je Džon-Pol Finegan. Dugo je samo zurila u mene, njen izraz odavao je samo najdublju zapanjenost i užasnutost. Njeno dete je počelo da plače. U nekom trenutku žena je izašla iz transa u koji je zapala, i veoma polako mi je rekla samo, *Uliks*. Samo tu reč, *Uliks*, ništa više. Nikada nisam video ženu koja je toliko uplašena. Njen mali dečak je sad već pokrio lice rukama, plakao je kroz prste, ridao je. E onda se i otac okrenuo. Pogledao me je u oči, beše to dug pogled pun prezira. Potom je rekao, *mislim da bi bilo bolje da odeš*. Šta koji kurac?, rekao je Džon-Pol Finegan, prisećajući se tog događaja. Koji kurac? Samo sam je pitao da li je čitala *Uliksa*. Oterali su me odande, rekao je. I linčovala bi me, ta kobasičarska rulja, samo da se nisam sklonio. Crn dan za Irsku, i crn dan za mene, rekao je Džon-Pol Finegan. I evo me sad ovde, evo nas ovde, na trajektu, na jebenom „Uliksu” ni

manje ni više, koji plovi morem ne iz, nego prema, u pravcu te uklete zemlje, te prevrele rupe, prema poljima krompira, književnoj i intelektualnoj *tišini* Irske. Da bar hoće da se surva u more, dodao je on. Da bar čitava ta smrdljiva masa, celo to strahotno ostrvo hoće da zastenje, nagne se ustranu, i stropošta u more. Da se rastvori u moru. Da se rastvori kao čovek od soli koji je pao u more, rekao je. Neko vreme je ćutao i posmatrao talase. Razmišljao sam o Londonu, o Dublinu, o našoj sadašnjoj poziciji, između dva grada. Mi smo verovatno jedina dvojica Iraca koji se vraćaju u Irsku umesto da beže iz nje, razmišljao sam naglas, i to ne prvi put. Pomislio sam na irske pabove, mnogo njih, tamo u Londonu, u kojima sam pio zajedno sa Džon-Polom Fineganom, i sad mi se čini da to nisu bili pabovi, već kavezi, zamke za medvede. Počeo sam da zamišljam kako se penjem uz ogradu i bacam se u more, kako na pola krika nestajem u peni.

Putovanje se bližilo kraju. Džon-Pol Finegan je nešto brbljao pored mene, kao da je s talasima, ili s izdajničkim oblicima koji su se migoljili u njegovoj glavi, vodio nekakav napet dijalog. Osetio sam da što smo bili bliže Dublinu, njegovo samopouzdanje je bivalo sve slabije. Uskoro ćemo ući u dablinsku luku. Na horizontu već mogu da nazrem magličaste obrise tornjeva Pulbeg. Razmišljao sam o svem tom vremenu koje smo proveli daleko, Džon-Pol Finegan i ja, i o mržnji koju je nosio u sebi, mržnji čistijoj od svake druge, mržnji prema mestu iz kog potičeš. I sada se Džon-Pol Finegan okrenuo prema meni hvatajući se snažno za ogradu. Osećao sam njegov pogled. Okrenuo sam se prema njemu. Šta su mi to

dovraga uradili?, tiho je kazao, nisam znao na šta se to odnosilo. Šta su mi to dovraga uradili, Robe? Ton ovih reči imao je prizvuk otkrovenja. Linija obale se pružila po horizontu, zlokobna i neumoljiva. Džon-Pol Finegan zatresao je glavom. Šta su mi to dovraga uradili? Šta se to dovraga dešava, Robe? Šta se to dovraga dešava?

Okrenuo sam glavu prema obali. Neko vreme nijedan od nas nije progovarao. Džon-Pol Finegan je hteo opet nešto da kaže, ali je oklevao. Nisam ga pogledao. Konačno je rekao, mrzim ono što sam napisao. Mrzim svaku reč onoga što sam napisao. Muka mi je od te moronske knjige. Takozvani roman, koji mrzim više nego išta. Sada je delovao mirnije, čak i dok je obala bivala sve bliža, sve jasnija, ispunjavala je svaku tačku pogleda sa pramca „Uliksa”. Ništavni realizam je ništa, rekao je. Napisao sam ono što sam napisao jer sam mislio da će me to izlečiti, ali nema izlečenja, jedino možeš da naučiš da živiš sa svojim ranama i osakaćenošću, da se teturaš napred, ubogaljen i zapušten, prema svojoj smrti. Jednoga dana te izda energija, nagneš se ustranu, i to je to. Nisi se izlečio. Umro si od rana. Svaka uvreda i svako poniženje traju zauvek. Nema izlečenja. Pisanje ništa ne menja, ono je svesno povređivanje. Povređuješ sebe na stranici, onda povređuješ čitaoca, i svet. Bolje nemati čitaoce, bolje uopšte ne pisati. Nikakvu vrednost nema to što sam napisao, niti bilo šta što sam ikada uradio. Ništa u mom životu nije imalo nikakvu vrednost. Pisanje nije vredno. Ništa nije vredno. Ništa. Obojica smo ćutali dok je trajekt uplovljavao u luku, crveni i beli tornjevi blizanci stajali su kao na straži. Sada se činilo

da se Džon-Pol Finegan potpuno umirio, ponovo je bio sabran, nije divljao i nije se plašio. Neću oprostiti, rekao je. Zajebi sve. Odlučio sam. Neću im oprostiti, nikome od njih neću oprostiti zbog onog što su mi učinili. Neću im oprostiti, rekao je. Neću. Ne. Zajebi, neću.